

Ke skupinovým operačním letučkám

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálporučíka tankových vojsk N. F. Gračeva, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 5/1983.

V sovětských ozbrojených silách se velmi intenzivně pracuje na zdokonalování školení a výchovy důstojnických kádří, vytrvale se hledají dokonalejší formy a metody jejich přípravy.

Školení generálů a důstojníků operačních orgánů jsou organizována jednak v průběhu všech opatření při přípravě armády, jednak na speciálně organizovaných zaměstnáních velitelské přípravy s použitím nejrůznějších forem. Základní jsou operačně taktická cvičení s vojsky a manévry, velitelsko-štábní cvičení, velitelsko-štábní a štábní společné a samostatné nácviky, válečné hry, operační letučky atd. Přitom z praxe vyplývá, že neefektivnějších výsledků při školení se dosahuje s rozsáhlým použitím jeho aktivních forem: nácviků k praktickému procvičení funkčních povinností s rozpracováním nejdůležitějších dokumentů a přípravou operačních výpočtů; prací na spojovacích prostředcích; skupinových letuček atd.

Jednou z efektivních forem školení důstojnického sboru jsou letučky. Tento druh zaměstnání může být s úspěchem využíván nejen v rámci individuální, ale také kolektivní přípravy. Bylo by však vhodnější tuto letučku nenazývat komplexní, ale skupinovou. Tento název se vžil u vojsk a ve vel-

ké míře odráží podstatu a obsah tohoto pojmu.

Skupinové operační letučky mohou být využívány ke zdokonalování praktických návyků generálů a důstojníků štábů při plnění funkčních povinností (včetně vzájemné zastupitelnosti), slaďování práce oddělení, správ a štábů. Jejich příprava a uskutečnění s důstojnickým sborem do značné míry napomáhají zvládnutí aktuálních a nových otázek operačního umění, upevnění znalostí, získaných v průběhu jiných opatření operační přípravy, umožňují zdokonalovat návyky cvičících při využívání soudobých prostředků mechanizace a automatizace v procesu velení vojskům (silám) a zvyšují jejich štábní kulturu. Kromě toho umožňují tyto letučky určovat úroveň operační přípravy generálů, důstojníků a orgánů velení v celku.

Jednou z nejdůležitějších zvláštností skupinových letuček je to, že umožňují, současně se zdokonalováním individuálního mistrovství cvičících, zvyšovat i úroveň slaďování práce celého kolektivu. Zejména v tom se plně projevuje princip individuální přípravy v kolektivu. Podstata skupinové operační letučky tkví v tom, že cvičící na základě stejné operační situace za řízení velitele nebo náčelníka samostatně

(na rozdíl od obyčejné letučky, které se zúčastní skupina, oddělení, správa nebo štáb) v průběhu poměrně krátké doby plní určitou práci podle námětu v souladu se svými funkcemi a povinnostmi.

Je důležité zdůraznit, že poměrně krátká doba, která je vyčleněna pro letučku, značné množství a různorodé složení skupiny cvičících, nerovnoměrnost jejich přípravy, značný a často zásadní rozdíl ve funkčních povinnostech, zvláště ve velkých operačních štábech, neumožňují zařadit na skupinovou operační letučku více než 2 až 3 otázky najednou. Je pochopitelné, že jejím cílem nemůže být současně všestranná příprava orgánů velení. Nemohou rovněž zaměnit takové objemné formy operační přípravy, jako jsou štábní návčiky, velitelsko-štábní a operační cvičení. Současně však umožňují při správné organizaci zdokonalovat mistrovství nebo prověřovat stupeň připravenosti generálů a důstojníků na důležitá opatření v operační přípravě.

Vojska již zřídka určité zkušenosti z organizace skupinových operačních letuček. Zpravidla jsou organizovány na základě jednotného plánu, rozpracovaného na celý výcvikový rok a jejich cílem je udržovat vysokou úroveň operační přípravy generálů, důstojníků a štábů. Kromě toho se v praxi uskutečňují také neplánované letučky při výjezdech velitelů svazů a jiných náčelníků k podřízeným štábům a vojskům k prověření a poskytnutí pomoci.

Tematika a doba uskutečnění plánovaných skupinových operačních letuček se určují zpravidla včas při plánování operační přípravy, sladí se a koordinují se s jinými opatřeními a většinou předcházejí nejdůležitějším zaměstnáním. Témata neplánovaných letuček jsou určována v souladu s potřebou prověřit stupeň odstranění nedostatků, zjištěných na cvičeních, nebo osvojení dříve procvičovaných otázek.

Při určování tematu a metody provedení letučky vychází řídící především z jejího cíle, který v mnoha směrech závisí na složení a stupni připravenosti cvičících. Jedná se o organizovat letučku na správě svazu jako její přípravu na velitelsko-štáb-

ní cvičení a jiné je organizovat ji na některé správě (oddělení, skupině nebo podřízeném štábu) k odstranění nedostatků při rozpracovávání dokumentů nebo zvýšení návyků důstojníků štábů při plnění některého důležitého úkolu.

Skupinové operační letučky, v závislosti na jejich rozsahu a složení cvičících, mohou být dílčí nebo společné.

Dílčí skupinové letučky se organizují s odděleními, správami nebo se speciálně vytvořenými skupinami; jsou většinou stejnorodé a cvičící vykonávají svým charakterem přibližně stejnou práci. Tyto letučky nejčastěji bezprostředně řídí náčelníci druhů vojsk, správ, oddělení, služeb nebo skupin. V jednotlivých případech, zvláště před velkými cvičeními, letučky s podřízenými orgány velení řídí nadřízený náčelník nebo štáb.

Společných skupinových letuček se zúčastní současně velká část nebo celá hlavní část velení svazu a zpravidla je řídí velitel.

Při přípravě letučky se včas předpokládá plně a podle možnosti rovnoměrné zatížení každého z účastníků (skupiny, oddělení, správy či štábu). Kromě toho se počítá nejen s různorodostí skupin, ale i s nerovnoměrností přípravy cvičících a s dalšími objektivními a subjektivními faktory, které ovlivňují kvalitu provedení zaměstnání. To vytváří určité potíže také při přípravě řídicího letučky. Proto musí podrobně studovat celkový způsob práce skupiny každého jednotlivce, jejich silné a slabé stránky a na základě toho určovat všechny výchozí podmínky.

Pro organizaci společné skupinové operační letučky uskutečňované s velením svazu, je účelné na základě zkušeností z praxe, nejpozději 1,5 měsíce před jejím zahájením, vytvořit zpracovatelskou skupinu v počtu 10–15 osob. V čele této skupiny může být zástupce náčelníka štábu.

Skupinová operační letučka se rozpracovává a připravuje na základě pokynů jejího řídícího, který stanoví téma, cíl, učební otázky, operační situaci, dobu a způsob provedení, lhůty rozpracování dokumentů,

složení cvičících štábů, správ, oddělení, skupin nebo důstojníků.

Obsahuje-li letuška více než dvě učební otázky, nejdříve (jako hlavní otázka) se zpravidla procvičí přijetí rozhodnutí a pak určování bojových úkolů, rozpracování bojových dokumentů nebo příprava výpočtů, tj. všechno to, co vyžaduje vytvoření nové operační situace.

Za hlavní dokument letučky se považuje plán, který se většinou zpracovává na mapě s legendou. Může obsahovat:

- výchozí podklady (téma, učební cíle a otázky, složení cvičících, dobu uskutečnění a materiální zabezpečení letučky),
- operačně taktický zámysl,
- výchozí situaci a uskupení vojsk stran při zahájení zaměstnání,
- úkoly nadřazených svazů, svazků a rovněž jejich rozhodnutí,
- bojový úkol svazu, v jehož úloze jsou cvičící.

Je-li to nutné, mohou být v plánu uvedeny hlavní operačně taktické ukazatele zámyslu, opatření, která v průběhu letučky uskutečňuje řídící, zprávy o situaci, které budou předávány cvičícím ústně atd., v příloze mohou být další informační materiály.

Kromě toho se zpracovává a předává cvičícím operačně taktický námět se situací na mapě k určitému operačnímu času. Námět obsahuje všeobecnou a zvláštní situaci k příslušnému operačnímu času, doplňkové údaje potřebné pro práci cvičících a pokyny řídícího (kdo z cvičících, k jakému času a co splnit v průběhu letučky). Na mapě je účelné uvést situaci vojsk nepřítelů a podrobně situaci vlastních vojsk a úkoly, které v dané době plní nadřazené velitelství.

Takový obsah operačně taktického námětu a mapy s výchozí situací zabezpečuje jejich rychlé prostudování cvičícími, podrobnou analýzu a přípravu doplňujících výpočtů, umožňuje přijímat různá rozhodnutí (jedno z nich však bude nejučinější). K tomu se vytváří dynamická a složitá operačně taktická situace, která vyžaduje od gene-

rálů a důstojníků maximální tvůrčí činnost a iniciativu, rozhodnost, samostatnost a rychlost.

V průběhu přípravy plánovacích dokumentů řídící zpravidla upřesňuje a je-li to nutné, zapracuje příslušné změny a doplňky. Přitom grafické dokumenty se nejdříve zpracují obyčejnou tužkou a teprve po předložení, zhodnocení a podrobném rozboru dá řídící souhlas k jejich konečnému zpracování. To umožňuje zkrátit dobu, potřebnou na tuto práci.

Při přípravě dílčí skupinové operační letučky jsou zpracovávány stejné dokumenty jako pro společnou letušku. Bere se přitom ovšem v úvahu charakter práce cvičící skupiny, její složení a další zvláštnosti. Avšak v operačně taktickém námětu je rozsah informací, potřebný pro cvičící, značně menší a zprávy jsou podrobněji zakresleny na mapě. To umožňuje snížit počet těchto dokumentů. Kromě toho na mapě se zakresluje rozhodnutí vševojskového velitele, přijaté v dané situaci. Bez něho by nemohli cvičící plnit uložené úkoly.

Jako pomocníky řídícího skupinové letučky je účelné určit skupinu 3—5 nebo 2—3 důstojníků z počtu skupiny zpracovatelů. Pro dílčí letušku se pomocníci řídícího zpravidla neurčují.

Dobu potřebnou na uskutečnění letučky stanoví řídící v každém konkrétním případě s přihlédnutím k řadě faktorů. Mezi tyto faktory mohou patřit: cíl letučky, rozsah procvičovaných otázek, složení cvičících, jejich připravenost atd. Přitom je nutné věnovat pozornost zkušenostem z předcházejících opatření operační přípravy, v jejichž průběhu se procvičovaly podobné otázky a zaznamenala se doba potřebná na jejich řešení. Kromě toho při určování doby potřebné na letučky je možné využít norem pro zpracování jednotlivých operačních otázek, které jsou stanoveny v grafikonech (metodikách) práce štábů.

Skupinové operační letučky mohou probíhat jak na učebnách, tak i na místech velení. Využívá se také prostředků (nebo jejich částí) předurčených k velení vojskům v polních podmínkách. To umožňuje

poněkud přiblížit práci generálů a důstojníků k reálné situaci.

Před provedením letučky (většinou v předvečer) vysvětlí řídící cvičícím, kterým otázkám je nutné věnovat zvláštní pozornost, jaké použít pomůcky, jaké dokumenty připravit do zahájení zaměstnání a vyhlásí dobu jejího začátku.

Praxe potvrzuje, že skupinová operační letučka většinou začíná po předání operačně taktického námětu a mapy s výchozí situací cvičícím. Avšak v jednotlivých případech, kdy je nutné předběžné prostudování situace, předává se námět předem. V tomto případě se v operačně taktickém námětu uvádí jen část podkladů, na jejichž základě nemohou cvičící přijmout konkrétní rozhodnutí, mají možnost připravit mapy, prostudovat všeobecnou situaci a v případě potřeby předběžné výpočty.

Po předání operačně taktického námětu a mapy s výchozí situací cvičícím poskytnou se jim určitá data na jejich zhodnocení, přijetí rozhodnutí a splnění dalších úkolů. Přitom řídící studuje metody organizace práce ve skupinách, rozhodnutí generálů a důstojníků nebo náčelníků skupin, zjišťuje nedostatky a v průběhu zaměstnání je ukazuje cvičícím a domáhá se sladění v jejich činnosti.

Při analýze práce náčelníků a rovněž různých skupin, oddělení a správ, při vyslechnutí odpovědi jednotlivých generálů a důstojníků na otázky, které zajímaly řídícího, při hodnocení stupně zdůvodnění přijatých rozhodnutí, při studiu obsahu rozpracovávaných dokumentů a kvality jejich vyhotovení řídící letučky může vždy ovlivnit její průběh a je-li to nutné, nařídit změnu charakteru činnosti cvičících, přepracování nebo dopracování neúplných a nepřesně zpracovaných dokumentů atd. Řídící musí mít zplánovanou svou práci tak, aby v průběhu zaměstnání mohl být na těch správách, odděleních a skupinách, které plní nejdůležitější úkoly. Další správy, oddělení a skupiny mohou pracovat za řízení jeho zástupců (pomocníků) nebo svých přímých náčelníků.

V průběhu letučky není správně odvádět cvičící od práce, protože jejich čas je beztak omezen. Splní-li cvičící určené úkoly dříve než ve stanovené době, řídící letučky nebo jeho pomocníci mohou jim stanovit doplňující úkoly, určit jim jinou práci nebo individuálně rozebrat způsob plnění úkolu.

Po skončení skupinové operační letučky se praktikuje její rozbor s cvičícími. V rozboru se uvádějí témata, učební cíle a otázky zaměstnání, obsah operačně taktického замыслу. V dalším se krátce analyzuje nejcharakterističtější rozhodnutí a činnost cvičících, podrobně se ukazují kladné a záporné momenty v jejich činnosti a určují se úkoly k dalšímu zdokonalování přípravy cvičících a k odstranění nedostatků. Na závěr se uvádějí: stupeň zvládnutí daného tématu cvičícími a dosažení učebních cílů, otázky, které musí ještě zpracovávat samostatně a způsob přípravy na další zaměstnání v případě, že na dané téma se jich uskutečňuje několik.

Při analýze kladných a záporných stránek skupinových a individuálních letuček je nutné poznamenat, že je mezi nimi principiální rozdíl. Na skupinových letučkách se připravují k plnění úkolů v rámci svých funkčních povinností současně všichni cvičící. Individuální letučky se používají při přípravě skupiny generálů a důstojníků, většinou stejnorodého složení, kde všichni cvičící vystupují v jedné funkci a řeší svým charakterem stejný úkol. Tato forma je podle svých možností, obsahu, metod přípravy a uskutečnění mnohem jednodušší než skupinová letučka. V souvislosti s tím vzniká problém výběru skupiny cvičících. Vytvořit ji na školách nedělá potíže, u vojsk je to složitější a ne vždy účelné. Proto v posledních letech při přípravě důstojníků a generálů u vojsk byly častěji organizovány skupinové a ne individuální letučky.

Získané zkušenosti z organizace skupinových operačních letuček potvrzují, že v řadě případů mohou být uskutečňovány na komplexní téma a zahrnovat značné množství otázek.

V souladu s takovým tématem se rozpracovává celkový plán provedení několika skupinových operačních letuček podle jednoho zámyslu, který předpokládá určitý způsob procvičení otázek na každém zaměstnání. To umožňuje snížit počet připravovaných dokumentů na tři: celkový plán provedení, celková mapa situace a jeden operačně taktický námět, ve kterém v části „Splnit“ se v průběhu stanoví, které letučky, kdo a jaké otázky procvičí. K přednostem této metody patří to, že se zkracuje doba potřebná na studium všeobecné situace a že cvičící mohou věnovat více pozornosti procvičení otázek určených na letučku.

Jak potvrzují zkušenosti, u vojsk je složitě uskutečnit skupinovou operační letučku za účasti velkého množství skupin. V tomto případě, je-li taková letučka připravena, je možné ji uskutečnit odděleně po skupinách ve výhodnějších termínech.

Při předávání zkušeností z organizace

skupinových operačních letuček je nutné předem upozornit a vyvarovat se šablono-vité činnosti, protože uskutečnění několika zaměstnání podle jednoho schématu, přestože bylo vzorem, dříve nebo později se negativně projeví na kvalitě cvičících. Ke každému cvičení v každém konkrétním případě je nutné přistupovat tvůrčím způsobem a tak, aby poskytovalo vždy něco nového, zabezpečovalo plnění nenadále vzniklých úkolů, se kterými se cvičící dříve nesetkali. Takové usměrnění cvičení napomáhá rozvíjení iniciativy, pružnosti v myšlení, vysokých organizátorských schopností, vůle, aktivity, rozhodnosti a dalších kvalit důstojníků, které jsou nezbytné pro soudobého vedoucího pracovníka operačního štábu. Jsme daleko od myšlenky, že popisovaná a používaná metodika přípravy a provedení skupinových operačních letuček je úplně dokonalá. Je bezesporu nutné další rozvíjení této velmi efektivní formy výcviku.